

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

41. An sponsa per vim oppressa à sponso ante bimestre possit semen
incontinenti expellere? Et an intra bimestre possit maritus vxorem inuitam
cognoscere absque peccato mortali, dato, quod de ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

concepta ex cogitatione concubitus cum muliere, si vxor esset; sed hanc sententiam in praxi non audeo consilium Laym. in Theol. moral. lib. 1. tract. 3. c. 2. n. 13. & ego similiter; & illam nouissimè reprobatur Calstr. Palau. tom. 1. tract. 1. disp. 2. punct. 10. §. 2. num. 6.

4. Dicendum est igitur absolute non esse licitam viduis delectationem ortam ex cogitatione copulae habitae tempore matrimonij, neque sponsum de futuro delectari de copula habenda tempore coniugij, vnde licet Valentia ubi supra, tom. 4. disp. 6. quast. 4. punct. 4. per se loquendo, teneat primam sententiam, attamen postea sic asserit. Quoniam motus saltem concupiscentiae faciliè excitatur, cum illa delectatio in animo haeret, crediderim propter periculum consentiendi directe, aut indirectè in aliquam concupiscentiam mortalem, plerumque talem delectationem de actu praeterito coniugali in vidua esse mortale peccatum; aut enim grauis mulier est, & pia, aut leuis. Si est grauis, & pia, non admittet, vel certe non fouebit eiusmodi delectationem in animo; sin autem leuis est, magno periculo sese exponit, propter rationem dictam, itaque peccat mortaliter. Hac Valentia.

RESOL. XL.

An non obstante copula violenta intra bimestre possit sponsa, que vim passa est, contrahente viro, ad Religionem transire?

Et an possit talis femina, que in dicto casu, vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum iam receptum? Ex part. 3. tract. 4. Resol. 24. alias 242.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Thomas Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 21. n. 6. cum aliis penes ipsum, quibus adde Emanuel Sa ver. mat. n. 17. quia sponsus grauem intulit iniuriam cum non haberet ius copulam extorquendi ante bimestre concessum; ex cap. ad nostram, de emp. & vend. cap. tua, de clericis non resid. cap. sedes, de rescript. cum multis similibus, quae congerit Tiracuellus de retract. lign. §. 3. glossa 9. n. 68.

2. Sed opinio contraria praeter alios multos tenet nouissimè aduersus Sanchez Basilius Pontius de matrim. lib. 9. cap. 10. nam. 3. quia iam matrimonium consummatum est, & iura sine distinctione loquuntur, quare vbi ius non distinguit, nec distinguendum est, nisi turpitudine sequatur. Non ergo potest talis femina inuito viro ad Religionem transire. Ceteras rationes videbis apud praefatum Pontium ubi supra, qui num. 4. inuehitur etiam contra Sanchez loco citato, n. 22. asserentem posse talem feminam, quae in isto casu vim patitur, incontinenti conari ad semen emittendum iam receptum, quia tunc inquit, semen non habet pacificam vasis possessionem. Sed ait Pontius, si dum reluctatur femina, euenit, vt semen effunderetur extra vas, illam ego à peccato liberam iudicarem. At semel effusum semen, atque receptum, cuius nullus alius vsus est, nisi in ordine ad generationem, emittere turpissimum est. Neque verò, quia femina posset, dum vim patitur, virile membrum extrahere, ideo potest & semen iam receptum emittere, nam aliud est impedimentum apponere, dum quasi in via est ad consummationem violentus aggressor; aliud verò semen eicere, cum iam ad finem peruentum est, & consummatum matrimonium, vt satis constat. Et denique inquirendum est à Sanchez, quo sine honestari possit ea eicere seminis; nam vt ea honestari possit, necessarium esset, vt duo concurrerent praecipua, vnam

Tom. II.

efficacius alio; hic autem concurrit praecipuum naturale non eiciendi semen, cum consilio suscipiendi habitum religiosum. Quomodo ergo potest illa effusio honesta reddi? Hac omnia Pontius loco cit. contra Sanchez, cuius sententiam principalem positam in titulo quaestionis his non obstantibus, tenet nouissimè Layman in Theolog. moral. lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 6. num. 3. Vide etiam Villalobos in summ. tom. 1. tract. 13. diff. 13. num. 5. hanc quaestionem tractantem.

RESOL. XLI.

An sponsa per vim oppressa à sponso ante bimestre possit semen incontinenti expellere?

Et an intra bimestre possit maritus uxorem inuitam cognoscere, absque peccato mortali dato, quod de ingredienda Religione non cogitet?

Et an, qui non cogitat ingredi Religionem, statim ac sit contractus, teneatur reddere alteri debitum.

Et notatur, quod quantumvis transierit bimestre ante consummationem, volenti ingredi Religionem irrogari iniuriam, si vi comprimatur ad consummationem, quando statim ac ab ipso petitur debitum, vult Religionem ingredi, quia ei licet ingredi statim. Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 18.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam, tanquam probabilem, admittit Sanchez de matr. to. 1. lib. 2. disp. 25. n. 17. ea communi doctrina, quam amplectuntur, Sotus lib. 5. de iust. quast. 1. art. 8. versic. De bonis autem. Bañes 2. 2. quast. 64. art. 7. dub. 3. ad 2. Aragonius art. 7. fol. 382. §. In hac difficultate explicanda. & ibi Salonijs controuers. 2. §. Ex his sequitur. Manuel. 1. tomo Summae. 2. editione, cap. 136. n. 15. ex doctrina, inquam, quae habet, licere priuata auctoritate furem incontinenti, vbi furtum arripuit, antequam in loco tuto constitutus sit, percutere, & eam reputari defensam: similiter ergo reputabitur defensa, cum incontinenti, & statim, ac semen receptum est, femina vim passa expellit, secus quando iam semen habet possessionem, & est quasi in loco tuto constitutum: tunc enim non erit defensa, sed intrinsecè malum. Et confirmatur: quia posset femina illa vim passa, quocumque tempore membrum virile extrahere, si posset, quamuis semen effundendū esset, non enim teneret id pati: ergo incontinenti ac effusum est, potest similiter expellere: quia, cum nondum semen habeat pacificam vasis possessionem, adhuc quasi in fieri, & in ipsa effusione reputatur esse. De sponsa autem de praesenti per vim cognita, id non affirmarem: quia iniuria est multò leuior, nec infamiam patitur, & damnum non est addo grane. Nec de femina per metum cognita, quia copula fuit voluntaria; & cum peccato admissa. Ita Sanchez.

2. Sed aduersus illum acriter insurgit Magister Taxeda in Theol. moral. tom. 2. lib. 4. tract. 1. num. 124. Quia expellere semen intra vas constitutum, est intrinsecè malum, vt pote contra naturam ordinantem semen illud ad prolis generationem: ergo ex nulla causa honestari potest. Secundo, quia ex illo semine viri intra vas feminae deciso, potest oriri proles: ergo vxor illud expellens peccat contra iustitiam, irrogans proli maximam iniuriam. Tertio, quia quando semen iam habet possessionem; & est quasi in loco tuto constitutum, nequit vxor vi oppressa illud expellere: ergo neque quando statim, & incontinenti decisum est. Antecedens conceditur à Sanchez, Sed euidenter probatur consequentia: quia semè ià decisum intra vas feminae, in quoque loco sit, siue na-

Gg 2 pē

Sup. hoc in Ref. praeterita §. 2. pauld post initium, à vers. alleterem posset, & in to. 5. tr. 6. ex doctrina Ref. 32. prope finem, à vers. vbi tamen:

Sup. hoc in Ref. seg. & in tom. 5. tr. 6. ex doctrina Ref. 32. prope finem, à vers. Vbi tamen.

per sit decisum, siue aliqua mora sit elapsa, habet eandem vim, & operatur eundem effectum, si modo respectu matricis, qua recipit, & habet virtutem attrahendi illud, parum refert, quod parum, vel paucum distet à loco utroque nam experientia teste inuenitur est, feminam virginem in balneis, matrice attrahente semen ibi casu decisum, absque apertione claustris concepsisse, & idem multo certius concipit vxor, statim ac incontinenti semen per carnalem copulam intra suum uterum recepit. Deinde illa iniuria repulso, extrahendo à vase semen receptum, vt iniuriam repelleret sibi à marito factam, qui intra bimestre oppressit illam, non tendit contra maritum iniuriantem, dato casu, quod talis iniuria esset vxori illata, (quod tamen non credo): sed contra prolem innocentem ex semine illo generandam, & idem est iniuria: nemo enim potest repellere iniuriam sibi factam, iniuria afficiendo eum, qui talis iniuriae nullo pacto causa est. Ad argumentum adductum à Sanchez respondet postea Texeda n. 128. cuius sententia ego libenter adhaereo.

Sup. hoc lege Ref. not. seq. & ex eorum doctrina inferre potes, quid pro hac diff. sentire debeas.

3. Sed hic oritur quaestio, an intra bimestre possit maritus vxorem inuitam cognoscere absque peccato mortali, dato, quod de ingredienda Religione non cogitet. Et negatiue respondet Glossa in cap. Coniuges. 2. q. 2. verb. Primum. Syluest. verb. Debitum. q. 1. causa 4. Rosellam ibid. n. 2. Armilla n. 5. & plures referens Sanchez lib. 2. disp. 24. n. 15. Poncius lib. 9. c. 9. n. 7. Sed ego contrarium puto. Dico igitur, maritum vxorem comprimentem intra praedictum tempus bimestre, non peccare mortaliter: quia à tempore initi matrimonij recte, & bene habet ius in corpus feminae vxoris suae: ergo illa vtendo vi, non peccat mortaliter. Antecedens conceditur ab omnibus, & consequens ostendo: quia nemo vtendo re propria, & iure suo peccat: etsi aliquibus sequatur iniuria.

4. Obicitur: Intra illud bimestre poterat femina illa, Deo inspirante, deliberare de meliori statu, & ad Religionem transitum facere: ergo vir vi opprimens vxorem, & auferens ab illa potestatem istam, peccat mortaliter. Respondeo, quod in textibus à Sanchez adductis non imponitur praecipuum, vt coniugati per bimestre abstineant à copula: sed duntaxat permittitur illis, vt intra bimestre possint abstinere, vt deliberent de meliori statu, atque ita nullum praecipuum maritus transgressus est.

5. Nec obstat dicere, quod illud bimestre non solum conceditur, vt cogitas de ingressu Religionis possit interim de eo deliberare; sed etiam vt interim praeparat necessaria ad solemnitate nuptiarum; ac vt sponsus eo chariorem habeat sponsam, quod diutius eam desiderauerit. Nam respondeo negando, bimestre ob alias causas concedi in iure: etenim, cum ius expressè det rationem, cur eos duos menses concedat, sine fundamento alias rationes excogitamus. Et certè cum sponsalia soleant praecedere matrimonium, facile interim necessaria ad solemnitatem praeparari possunt, vt etiam communiter fit; & diuturnior negatio sponsae potest facile fieri ante contractas nuptias. Quare concludendum est, eum, qui non cogitat ingredi Religionem, statim ac fit contractus, teneri reddere alteri. Et idem hanc sententiam contra Sanchez, praeter Texedam vbi supra, n. 130. tenet etiam Castr. Palaus ro. 3. disp. 3. punct. 2. §. 5. n. 7. Coninch de Sac. disp. 26. dub. 4. n. 46. & Marr. Perez de matr. disp. 20. sect. 5. n. 12. qui etià optimè notat, quod quamuis transierit bimestre ante consummationem, volenti ingredi Religionem irrogari iniuriam, si vi comprimator ad consummationem, quando statim ac ab ipso petitur debitum, vult Religionem ingredi, quia ei licet ingredi statim. Nā, quantumcūque tempus elapsum sit à matrimonio

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. quae tamen ambae sunt sub vno tantū num. Ref. 42.

contracto, modò non sit consummatum, siue iure, siue iniuria id contigerit, vtraque pars habet ius ingrediendi Religionem, modò id statim faciat. Concludendum est igitur, vt probaui, hoc bimestre solum conceditur coniugatis, qui animi habent Religionis capessendae Ducor: quia à puncto contracti matrimonij tenentur coniuges sibi inuicem reddere debitum, nisi iure pontificio ob bonum Religionis aliquo tempore haec obligatio suspendatur. At nullis aliis coniugatis inuenitur suspensa, nisi iis, qui de Religionis ingressu tractat, vt constat ex cap. Ex publico de conu. conu. gat. vbi hoc bimestre, & non alibi inuenitur concessum: ergo, &c. Non nego tamen sententiam Sanchez Poncij, & aliorum suam habere probabiliteram.

R E S O L. XLII.

An si alter coniux non cogitat intrare Religionem, sit adhuc duobus primis mensibus non reddere debitum, alteri petenti?

Et in dicto casu, quando qui ante matrimonij consummationem vult Religionem ingredi, professio postea emitti ante annum probationis exactum, & intra dictum bimestre? Ex part. 4. tract. 4. & Milic. Rel. 131.

§. 1. Negatiue respondet Coninch de Sac. disp. 26. dub. 4. conel. 1. n. 46. Hurtado mal. de matr. disp. 8. diff. 8. n. 29. & alij, quia ex vna parte ius ac ius fit contractus matrimonij, traditur dominium corporis alteri, & ex altera parte in c. 7. de conu. conu. ingat. tantum conceditur tempus cogitandi & voti ingredi religionem vt ingrediatur; ergo qui non cogitat ingredi Religionem statim ac fit contractus, tenetur reddere debitum alteri petenti.

2. Verum affirmatiuum sententiam docet Praepositus in 3. part. vbi infra, Sanchez tom. 7. lib. 2. disp. 24. num. 5. & post illum Bailius Pontius de matrim. lib. 9. cap. 9. num. 7. vbi sic ait: Obstruendum est eius temporis spatio posse vti coniugis, etiam non habeant animum ingrediendi Religionem, ea enim tempore non tenetur alter alteri reddere debitum, sed licite negat, ita ille, & hanc sententiam probabilem esse fateatur Coninch vbi supra.

3. Sed hic obiter oritur difficultas, an in supra dicto casu, quando quis ante matrimonij consummationem vult Religionem ingredi, professio postea emitti ante annum probationis exactum, & intra dictum bimestre? Affirmatiue respondet Nauarrus c. 16. n. 27. ex dict. c. 7. vbi obligatur coniux intra dictum tempus ad Religionem transire, vel ad coniugium redire: petransire autem ad Religionem intelligi videtur profiteri, quia in c. 14. eod. in titulo supponitur, transitu ad Religionem dissolui matrimonium, & tamen non dissoluitur ingressu, sed professione, ergo, &c. & hanc sententiam probabilem esse, etiam vbi Concilium Tridentinum est receptum, tenet Ioannes Praepositus in 3. part. D. T. loma 9. §. de indissolubilitate matrimonij, dub. 6. n. 47. Sed ipse cum communi Doctorum sententia contrarium docet, nempe coniugem bimestri completo non teneri profiteri, sed satisfacere ingrediendo Religionem, & tempore solito profitendo; vide Sanchez, Bullium, Coninch & Hurtado locis citatis.

Sequitur sub hoc eodemque numero Ref. 42. eadem questio, videlicet, an coniux, qui non intendit Religionem ingredi, tenetur intra bimestre reddere debitum alteri petenti?

Et notatur, quod si sponsa duodennis intra bimestre transierit ad Religionem, tenetur sponsus satisfacere ei ad annum sextum decimum sponsae, donec profuerit.

ANTON
Opera
Tom. 10 II
E III